

DEPARTMENT OF ART & ART HISTORY
COLLEGE OF FINE ARTS

THE UNIVERSITY OF TEXAS AT AUSTIN

*1 University Station D1300 • Austin, TX 78712-0337 • (512) 471-3382
Art FAX (512) 471-7801 • Art History FAX (512) 471-5539 • www.finearts.utexas.edu/aah*

4 Nisan 2014

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Ömer Çelik,

Amerikan İlmî Cemiyetler Kurulu (the American Council of Learned Societies), Amerikan Şarkiyat Araştırmaları Okulları (the American Schools of Oriental Research), Kuzey Amerika Bizans Araştırmaları Derneği (the Byzantine Studies Association of North America), Kanada Bizans Uzmanları Komitesi (the Canadian Committee of Byzantinists), Kanada Ortaçağ Tarihi Uzmanları Cemiyeti (the Canadian Society of Medievalists), Üniversite Sanat Derneği (the College Art Association), Uluslararası Ortaçağ Sanatı Merkezi (the International Center of Medieval Art), Amerikan Ortaçağ Tarihi Akademisi (the Medieval Academy of America), Mimarlık Tarihi Uzmanları Cemiyeti (the Society of Architectural Historians), Amerika Birleşik Devletleri Bizans Çalışmaları Ulusal Komitesi (the United States National Committee for Byzantine Studies) ve Kanada Üniversiteleri Sanat Derneği (the Universities Art Association of Canada) adına, hâlihazırda korumanız altındaki tarihsel mirasın geleceği ile ilgili kaygılarımızı size aktarmak üzere bu mektubu kaleme aldık. Özellikle bazı anıt ya da müzelerin camiye dönüştürülmesinin Türkiye Cumhuriyeti'nin zengin tarihsel dokusunda kayıplara neden olacağından endişe duymaktayız. Biz aşağıda imzası olanlar, söz konusu dönüşümlerin yapılara vereceği olası zararların ve ziyaretçilerin bu yapılara erişimde karşılanacakları zorlukların farkında olan çok sayıda Amerikalı ve Kanadalı bilim insanını temsil ediyoruz.

Dört önemli yapının şu anki durumu endişelerimizin temelini oluşturuyor. İlk olarak, 787 yılında 7. Ekümenik Konsül'ün yapıldığı harap haldeki İznik Ayasofyası restore edilip Kasım 2011 tarihinde cami olarak yeniden açıldı. İkinci olarak, 1964'ten beri müze olarak hizmet veren ve içinde çok değerli 13. yüzyıl Bizans freskleri ile dolu olan Trabzon'daki Ayasofya'nın 2013 yılının başında cami olmasına karar verildi. İznik'teki dönüşümü emsal alınarak, bir meclis komisyonu, İmrahor Camisi olarak da bilinen ve UNESCO Dünya Mirası olan Theodosius dönemi surlarının yanında bulunan 5. yüzyıldan kalma Studios Manastırı Hagios İoannes Prodromos Basilikası'nın kalıntılarının cami olarak yeniden inşa edilmesine kısa bir süre önce karar verdi. Son olarak, en kaygı verici gelişme İstanbul Ayasofya Müzesi'nin camiye çevrilmesi yönündeki öneridir. Mimari bir şaheser olan Ayasofya Müzesi, Türkiye Cumhuriyeti'nin Bizans ve Osmanlı geçmişinin vücut bulmuş halidir. Ayasofya Müzesi,1953 yılından beri UNESCO Dünya Miras Alanı sınıfında olan Sultanahmet Arkeolojik Park Alanı'nın bir parçasıdır. Şu andaki yapı 6. yüzyılda inşa edilmiş olup Bizans döneminde imparatorluk ve patrikhane kilisesi olarak hizmet vermiş; 1453 yılında ise camiye çevrilmiştir. 1934 yılında müzeye çevrilmesiyle, yapının çok katmanlı kimliği iyice öne çıkmıştır. Bu kısa tarihçenin her kısmı milletinizin mühim ve çok katmanlı tarihinin somut bir tanığıdır.

Dönüşüm uygulamalarının bu yapıların korunmasına zarar vereceğinden, bütünlüklerine gölge düşüreceğinden, ziyaretçi ve bilim insanlarının erişimini zorlaştıracığından ve İstanbul Ayasofya Müzesi'nin Dünya Miras Listesi'ne alınma kriterlerinden olan istisnai evrensel değerler ilkesine uygunluğunu sorgulanır hale getireceğinden kaygılanmaktayız. Müze olarak işlev görürlerse ve geçmişleri bir kültürel geleneğin diğerine üstün gelmesi fikrinden uzak bir şekilde anlatılırsa, bu yapılar sadece Türkiye Cumhuriyeti'nin muazzam kültürel mirasının bir parçası olmakla kalmaz, turizm ve akademik çalışmalar yoluyla Türkiye'nin çeşitlilik ve güzelliğinin dünyaya duyurulmasına katkıda bulunurlar. Ciddi bir işlev değişikliğinin bu eşsiz yapılar için yüksek bir risk taşıdığı fikrindeyiz. Bir tehlike bu yapılardaki resim, heykel ve diğer

dini objeler gibi Hristiyan unsurların yerlerinden edilmeleri ya da zarar görmeleri iken bir diğeri de bu yapıların içinde ve dışında -abdest için inşa edilecek şadırvanlar gibi- yapılacak mimari değişikliklerdir. Ayrıca, sizin de bildiğiniz üzere, Paris'teki Dünya Miras Merkezi Dünya Miras Listesi'ndeki "İstanbul'un tarihi alanlarının" "nüfus baskısı, sanayi kirlenme ve kontrolsüz şehirleşme yüzünden" tehdit altında olduğunu yakın zamanda vurguladı (see <http://whc.unesco.org/en/list/356>). İstanbul Ayasofya Müzesi'nin camiye çevrilmesi, İstanbul'un tarihi alanlarının listedeki statüsüne zarar verecektir.

Sonuç olarak, yukarıda belirttiğimiz kaygılarımızın altını çizerken ve sizi İstanbul Ayasofya Müzesi'nin dönüştürülmesi planını gözden geçirmeye davet ederken, hükümetinizden ülkenizin muazzam mirasını bütün karmaşıklığı ve çok katmanlılığı ile dünya için korumasını hürmetle rica ediyoruz. Var olanı koruma yönünde atılacak adım, Türkiye'nin idaresindeki pek çok tarihi alanın kültürel öneminin sadece belli bir dine indirgenmediğini ve diğer kültürel geleneklere, ülkelere ve insanlara da açık olduğunu gösterecek; bu sayede Türkiye başka ülkelerin izleyeceği bir model haline gelecektir.

Saygılarımızı ve ilginiz için teşekkürlerimizi sunarız.

Pauline Yu, *American Council of Learned Societies* direktörü, paulineyu@aclu.org

Susan Ackerman, *American Schools of Oriental Research* başkanı, Dartmouth Koleji'nde profesör, Susan.Ackerman@dartmouth.edu

Glenn Peers, *Byzantine Studies Association of North America* başkanı, Austin Texas Üniversitesi'nde profesör, gpeers@austin.utexas.edu

Geoffrey Greatrex, *Canadian Committee of Byzantinists* başkanı, Ottawa Üniversitesi'nde profesör, greatrex@uottawa.ca

John Osborne, *Canadian Society of Medievalists* başkanı, Carlton Üniversitesi'nde dekan ve profesör, John.Osborne@carleton.ca

Anne Goodyear, *College Art Association* başkanı ve *Bowdoin College Museum of Art* eşbaşkanı, agoodyea@bowdoin.edu

Nancy Sevcenko, *International Center of Medieval Art* başkanı, bağımsız araştırmacı, nsevcenko8@gmail.com

Richard W. Unger, *Medieval Academy of America* başkanı, British Columbia Üniversitesi'nde profesör, richard.unger@ubc.ca

Abigail A. Van Slyck, *Society of Architectural Historians* başkanı, Connecticut Koleji'nde profesör, aavan@conncoll.edu

Charles Barber, *United States National Committee for Byzantine Studies* başkanı, Princeton Üniversitesi'nde profesör, cebarber@Princeton.edu

Anne Whitelaw, *Universities Art Association of Canada* başkanı, Concordia Üniversitesi'nde doçent doktor, Anne.Whitelaw@concordia.ca